

Memòria de la prospecció superficial dels terrenys
afectats pel projecte de millora general.
Desdoblament de la carretera C-66. Tram
Palafrugell - Forrallac - Torrent - Pals -
Regenclos - Begur - Palau-Sator (Baix Empordà).

Roser Pou Calvet

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

ÍNDEX

1.	INTRODUCCIÓ.....	3
2.	EL BAIX EMPORDÀ: MARC HISTÒRIC.	4
3.	ANTECEDENTS.....	8
4.	PROSPECCIÓ SUPERFICIAL.....	13
5.	RESULTATS DE LA PROSPECCIÓ SUPERFICIAL.....	14
6.	CONCLUSIONS.....	15
7.	BIBLIOGRAFIA.	16
8.	DOCUMENTACIÓ GRÀFICA.....	17
9.	PLANIMETRIA.	36
	ANNEX 1: FITXES DE LA PROSPECCIÓ SUPERFICIAL.	40

1. INTRODUCCIÓ.

Els dies 18 i 19 de setembre s'ha dut a terme una **Prospecció Superficial Arqueològica** a la franja d'ocupació i als terrenys adjacents de la **Millora General. Desdoblament de la carretera C-66. Tram Palafrugell – Forallac – Torrent –Pals – Regencós –Begur - Palau-sator (Baix Empordà)**. Aquesta prospecció anava encaminada a localitzar restes de materials arqueològics en superfície que delimitessin futures àrees d'actuació, i cercar possibles nous elements arqueològics per poder donar una valoració (delimitar els jaciments i concretar la possible afectació) d'aquells elements del Patrimoni Cultural ja inventariats/catalogats. (Veure documentació gràfica)

La prospecció es va realitzar sota la direcció de l'arqueòloga Roser Pou i Calvet, juntament amb els arqueòlegs Jaume Díaz i Ortells i Miquel Martí i Rosell, per encàrrec de l'empresa IGR EMAP SL.

Referent a aquest Projecte, l'empresa CENSA, ha encarregat a IGR EMAP SL. la realització de l'Estudi d'Impacte sobre el Patrimoni Cultural Arqueològic i Arquitectònic. Part d'aquest estudi es completa amb la realització d'una prospecció arqueològica superficial en aquelles zones més sensibles de quedar afectades per les obres. En el cas d'aquest estudi es contempla el desdoblament de la carretera actual i l'ocupació de noves franges de terreny. (Veure documentació gràfica)

Aquesta prospecció superficial s'ha realitzat d'acord amb el que estableix el procediment establert pel Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

2. EL BAIX EMPORDÀ: MARC HISTÒRIC.

Des de temps prehistòrics les condicions naturals han motivat que el pas i l'establiment de pobles forans, vinguts pels camins o pel mar, hagi sovintejat en l'actual territori empordanès, amb les conseqüències que aquests contactes i vincles han comportat cultural, econòmica i socialment.

Cal remarcar que l'arribada dels navegants i comerciants grecs de Focea i el seu establiment, prop de nuclis de poblament autòcton d'arrel molt vella (els indigets), al lloc que anomenaren *Emporion*, l'actual Empúries, foren precedits ja per intercanvis segurament sovintejats amb navegants púnics, etruscs o itàlics (i a la vegada per la fundació anys abans d'un altre nucli grec *Rhode*).

A l'època que hom pot anomenar protohistòrica (segles VI-III aC.), hi ha un Empordà ocupat per un poble amb una forta personalitat, els indigets, amb unes singularitats importants dins el món indígena i amb les dues ciutats o nuclis grecs a cada banda del Golf de Roses, en estreta relació amb la població local.

Aquest és, doncs, el país on l'exèrcit romà posà el peu, amb afany de domini, al final del segle III aC., desembarcant a Empúries l'any 218 aC. Anys més tard aquesta ciutat passà a tenir l'estatus jurídic de municipi amb dret llatí, passant a ser coneguda com *Emporiae*.

El territori que els estudiosos han anomenat rerepaís emporità, és a dir, l'*ager* o territori depenent del nucli d'*Emporiae*/Empúries, és de difícil delimitació. Tot i així, a manera d'hipòtesi, han suposat que: per la banda nord arribava fins a les Alberes, per l'oest fins el límit marcat per la Via Augusta o potser encara més enllà (manca per estudiar quines relacions existien amb l'actual comarca de la Garrotxa) i pel sud fins el riu Daró i àdhuc fins els contraforts orientals de les Gavarres.

És en aquest paisatge varen començar a aparèixer tot un seguit de vil·les romanes dedicades al conreu, moltes de les quals han donat l'origen a les poblacions actuals. És en aquell moment quan s'arriba a una plena colonització agrícola de tots els terrenys aptes per al conreu i s'inicia també la construcció de tot un dens entramat viari, que encara avui en dia es conserva.

Aquest poblament rural de petits nuclis es mantingué fins a l'edat mitjana, època en què el poblament es començà a desplaçar cap al voltant de castells, monestirs o parròquies, estructurant-se d'aquesta manera el sistema medieval que encara actualment perdura en molts indrets rurals de la comarca.

No és fins al segle XVI que es desenvolupa el sistema de masies disseminades, sense un nucli compacte definit.

Al segle XVIII, després de la Guerra de Successió, es produeix una acusada recuperació econòmica que comporta un gran augment demogràfic i una proliferació de cases i masies per tota la comarca; d'aquesta manera es configura la distribució demogràfica actual.

Entre les restes arqueològiques trobades al terme de Palafrugell cal destacar diverses destrals polides neolítiques, el dolmen de Cam Mina dels Torrents i abundant ceràmica del poblat ibèric de Sant Sebastià de la Guarda i el jaciment ibero-romà de Ses Artigues. El poblament romà es situà pels volts de Llafranc.

A finals de l'època romana i als inicis de l'edat mitjana, el nucli de Llafranc s'abandonà a causa dels perills que presentava la mar. La Població s'establí en un lloc no visible de la costa, aquest és l'origen de Palafrugell i d'altres antics veïnats de la seva rodalia (Vila-seca, Llofriu, Santa Margarita, Ermedàs...).

El document més antic que esmenta Palafrugell data del 988. La vila passà a ser domini del casal de Barcelona i posteriorment de l'orde del Sant Sepulcre (Priorat de Santa Anna de Barcelona), fins a la fi de l'antic règim. El prior fou anomenat baró de Palafrugell. La seva expansió es feu sempre a l'empara del castell i sota aquest poder eclesiàstic la vila no estigué sotmesa a un domini feudal molt estricte.

En les èpoques baix medievals i modernes, Palafrugell fou sempre una vila marcada pels fets que s'anaven succeint per tot el país (assetjaments de tropes castellanques, combat de Palafrugell de 1638, tropes franceses...).

Fins a la segona meitat del segle XVIII era una població que vivia de l'agricultura i de l'activitat marinera. Després de la guerra de Successió s'inicia una gran expansió i ja en el segle XIX es converteix en una població primordialment industrial. El port de Calella comença a tenir una activitat important i, amb la progressiva minva de la pirateria, s'hi forma una població estable.

L'any 1809 les tropes franceses entraren en la població. A Palafrugell hi hagué un arrelament important del republicanisme federal i molts vilatans participaren en l'alçament republicà conegut amb el nom de foc de la Bisbal (1869). Durant les guerres carlines la vila es manifestà eminentment liberal.

El poble de Pals es troba situat al cim d'un turó poc enlairat, el qual forma part d'una de les estribacions del conjunt muntanyós del Quermany i s'extén suaument sobre la plana coberta encara en època recent per estanys i aiguamolls. Amb tot, el terme comprèn en la seva major part terrenys d'al·luvió portats pel riu Ter, el Daró, el Massot i d'altres rierals.

Aquestes terres formen un tram de costa baixa i sorrenca: "La Platja de Pals". Les maresmes i aiguamolls d'aquest espai van ésser en part dessecats i aprofitats pel conreu de l'arròs, en el segle passat. També fou dessecat i convertit en conreu l'estany de Pals.

Pel que fa al poble, el primer document conegut que en fa referència és de l'any 889. Es tracta d'un precepte concedit pel rei Odó a Saborell, abat fundador del monestir de Sant Pau de Fontclara. En aquest text, en precisar els límits de les terres del cenobi, es fa una clara distinció entre la vila de Pals i els seu castell, anomenat de Mont-Aspre.

L'any 994 els comtes Ramon Borrell i Ermesenda feren donació de la torre i de l'església de Sant Pere de Pals al bisbe de Girona. L'any 1062 trobem un esment al *castro de Pals*. El 1065 Bernat Gaufred de Pals (qui posseïa el senyoriu de Pals) va vendre els seus drets sobre la vila i el castell als comtes Berenguer I i la seva esposa Almodis. Amb la possessió del castell hi pasaven també la d'altres viles. Poc a poc també el nom de Pals, que en un principi donava nom només a la vila, començà aviat a substituir el de Mont-Aspre, amb el qual es coneixia el turó i el castell.

Pels volts del darrer quart del segle XV el castell es trobava en un estat ruïnós ja que havia estat escenari de diferents fets d'armes. El rei Joan II, en una lletra signada l'any 1478 comunicava als consellers de la vila que, amb fi d'obrar, reparar i cobrir l'església els concedia permís per aprofitar les pedres del castell. És així doncs que gràcies a una decisió del rei Joan II la "Torre de les Hores", la vella torre de l'homenatge del castell de Pals destaca avui en dia sobre les teulades de l'antic nucli emmurallat.

Peça destacable del conjunt de Pals és l'esmentada església de Sant Pere, citada també en la documentació medieval. Ja existia l'any 994, doncs en aquesta data els comtes de Barcelona la cediren al bisbe de Girona. Aquesta església és d'una sola nau, d'estil gòtic i en la façana occidental hi queden les úniques restes de l'anterior temple romànic. Com a restes més modernes cal destacar la portalada, en el frontis, que és d'època barroca. Pel que fa a les reformes cal remetre'ns de nou a l'any 1478, quan el rei Joan II en permeté la reparació d'aquesta amb les pedres del derruït castell i també amb les de l'anterior església romànica.

A redós d'aquests edificis es situava el barri del Pedró, el nucli medieval de Pals. Cal destacar-ne el carrer major que des del portal de la plaça puja fins a la part alta de la vila. Tocant la façana de l'església, a la seva banda nord hi ha una antiga "cisterna pública" (es tracta d'un espai quadrat de dos metres de costat al qual comunica un arc apuntat). També en el carrerot paral·lel al mur de tramuntana de l'església hi ha un "pou públic" cobert amb volta de canó. Davant d'aquest pou hi ha una casa amb portal adovellat i un gran finestral gòtic, del qual en resten els dos arquets i les impostes decorades amb motius vegetals (s. XVI).

La "vella casa de la vila" es troba situada al costat del portal del carrer Major (posseeix una notable finestra renaixentista, amb relleus a la llinda i sota l'ampit hi ha l'escut de la població -les quatre barres dins un romb-). En el mur de migdia d'aquesta casa hi ha un arc molt gran, apuntat, que té gairebé l'alçada i la llargada de l'edifici. Es troba tapiat. Aquest gran arc gòtic podia haver format part d'una llotja o plaça coberta semblant a la que es conserva a Ullastret.

El poble de Pals té muralles que clouen tots elements citats anteriorment. El traçat del recinte es pot seguir sense dificultats i tan sols alguns curts trams han estat transformats o enderrocats. Les torres, que espaiadament sobresurten dels llenços de muralla són, totes, d'un mateix tipus: tenen planta rectangular i estan obertes de dalt a baix en la cara que dona a l'interior del recinte. Es cobreixen amb volta de canó o lleugerament apuntada. El parament de les torres i llenços de la muralla està construït amb carreus ben tallats i no gaire ben allisats, grans i rectangulars. Tenen una datació del s. XIII-XIV. També cal destacar la construcció en alguns trams amb diferent aparell. Aquestes obres pertanyen a les reformes que es van fer a la muralla en els anys 1401 i 1478.

Iniciant el recorregut pel sector de tramuntana (que presenta els elements en un millor estat de conservació), es situa la Torre d'en Ramonet (enfront de l'església). Aquesta manté els seus elements originals gairebé intactes. Des d'aquesta torre i vers llevant, en la part alta del puig, hi ha la Torre d'en Rom (amb un llenç que té a la part baixa una rastellera d'espitlleres que s'obren a diferent altura seguint el desnivell del terreny). Per la vessant oriental del turó, a partir de la torre d'en Ramonet, continua un llarg tram de muralla, on s'hi obren també a la part baixa les corresponents espitlleres. Aquí hi ha situada la torre d'en Xinel·lo.

A l'angle nord est de la muralla hi ha la Torre de l'Hospital (actualment es troba molt reconstruïda), al costat de la qual es situa una porta o poterna. És en aquest sector de llevant on es conserva pitjor el traçat de la muralla ja que es van construir cases aprofitant les restes de la muralla. La plaça major, situada en aquesta zona es va formar a la sortida d'una de les portes del recinte. Aquesta porta, en el cap del carrer Major es conserva, però és d'època més tardana i es troba situada uns metres més cap a ponent respecte del traçat del mur antic. Aquest portal és encara avui en dia un dels accessos principals a l'interior del nucli de Pals.

A continuació d'aquest portal, cap al sud, hi havia una altra torre la qual ha estat pràcticament destruïda. En el "carrer de la Muralla" hi ha encara restes d'aquest sector oriental i s'hi poden apreciar les espitlleres de la part inferior del llenç. Aquest segment enllaça amb el del costat sud oest i de ponent on hi ha les restes d'una altra torre que es conserva fins poc més amunt dels dos rengles de sageteres que totes les torres de la muralla posseeixen en la part baixa. A partir d'aquesta torre el mur es conserva en força alçada. Aquest tram anava a parar just a la torre d'en Ramonet. Vora la torre hi ha l'actual accés a la plaça de l'església.

També hi ha documentades altres construccions fora muralla. Alguns casals, com Ca la Pruna, el Mas d'en Puig, el Mas Roig (aquesta fortificada), la Torre d'en Deri i el Mas del Camp dels Anyells i d'altres masos una mica més allunyats. Cal citar també el "Veïnat dels Masos de Pals", situat vora el pla, però encara sobre els darrers vessants septentrionals del massís dels Quermany (entre la vila de Pals i la platja). Actualment posseeix un nucli de cases agrupades que s'estenen al llarg de la carretera de Pals al mar.

Molts d'aquests masos eren fortificats, és a dir que posseïen una torre amb una funció clarament defensiva adossada o a tocar de la casa i comunicada amb aquesta. És el cas de la Torre Canera (1668), El Mas Illa (1582), la Torre Padriusa (1738), la Torre Bertrana (1631), el Mas Jofra (1570), la Casa Nova (1716) i el Mas Tomasí (1653).

És entre els segles XV i XVII quan es van construir la major part de les torres que avui es troben escampades pels municipis costaners. Les torres que es van aixecar al llarg d'aquest període responien únicament a una necessitat de seguretat, i per això gairebé totes són de defensa. No obstant, també n'hi havia de guaita, ja que sense l'avís de les darreres de poc podien servir les altres.

A partir del s. XVIII i XIX és sabut que la pirateria va anar minvant a causa de la caiguda de l'imperi otomà i per tant l'ús de la torre va començar a decaure. Un altre motiu també en fou l'evolució de l'armament i la millora socioeconòmica del país. A pesar de tot, durant la invasió francesa del 1808-1809 i durant les guerres civils produïdes en aquest segle algunes d'aquestes fortificacions van tornar a jugar un paper important, utilitzant-se com a protecció davant les ràtzies efectuades per petites patrulles en els masos. Quan els francesos van abandonar aquestes terres van destruir totes les fortificacions que van poder i així algunes torres en van patir les conseqüències d'aquestes accions.

3. ANTECEDENTS.

Els antecedents que tenim de Jaciments Arqueològics i Patrimoni Arquitectònic propers a la zona per on ha de transcórrer aquesta obra d'infraestructura viària, son 11 Jaciment Arqueològics (**J.A.**) i 28 edificis al Patrimoni Arquitectònic (**P.A.**), documentats a l'Inventari del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura, que podrien quedar afectat per el desdoblament de la Carretera C-66.

Durant la prospecció superficial s'ha documentat una edificació no inventariada, que podria tenir certa rellevància a nivell patrimonial. Se l'ha situat sobre la planimetria amb el mon de E.D.1.

Patrimoni Arqueològic:

J.A. 1 Llofriú (Foto núm. 1)

Cronologia: Romà

Terme municipal: Palafrugell

J.A. 2 Queremany petit (Foto núm. 2)

Cronologia: Ferro-Ibèric Medieval

Terme municipal: Pals

J.A. 3 Talaia de Queremany petit (Foto núm. 3)

Cronologia: Romà, República

Terme municipal: Pals

J.A. 4 Vila de Pals (Foto núm. 4)

Cronologia: Neolític; Ferro-Ibèric/Romà(?); Medieval: Domini visigòtic (401-715) / Medieval (800-1150)

Terme municipal: Pals

J.A. 5 C/ Raval nº21

Cronologia: Medieval (1230-1482). Baixa Edat Mitjana

Terme municipal: Pals

J.A. 6 Cementiri dels Moros (Foto núm. 5)

Cronologia: Neolític final (2500-2200) / Calcolític (2200-1800)

Terme municipal: Torrent

J.A. 7 Peralta (Foto núm. 6)

Cronologia: Ferro-Ibèric Final

Terme municipal: Forallac

Protecció: Pla General d'Ordenació del municipi de Forallac (aprovat gener 1997)

J.A. 8 Sant Climent de Peralta (Foto núm. 7)

Cronologia: Neolític Mig recent (3500-2500)

Terme municipal: Forallac

Protecció: Pla General d'Ordenació del municipi de Forallac (aprovat gener 1997)

J.A. 9 Dolmen de la Vinya Gran/ Fitor

Cronologia: Neolític final (2500-2200) / Calcolític (2200-1800)

Terme municipal: Forallac

Protecció: Pla General d'Ordenació del municipi de Forallac (aprovat gener 1997)

J.A. 10 Dolmen dels Revolts de Torrent (Foto núm. 8)

Cronologia: Ferro-Ibèric Final /Bronze Antic (1800 -1500)

Terme municipal: Torrent

J.A. 11 Sant Feliu de Boada/ Camí de Torrentí i Torrent

Cronologia: Romà

Terme municipal: Torrent

Patrimoni Arquitectònic:

P.A. 1 Mas Pla (Foto núm. 9)

Cronologia: Data pendent

Terme municipal: Palafrugell

P.A. 2 Llofriú (Foto núm. 1)

Terme municipal: Palafrugell

P.A. 3 Sant Fruitós de Llofriú (Foto núm. 1)

Cronologia: segle XVIII; Barroc/ Neoclàssic.

Terme municipal: Palafrugell

P.A. 4 Escorxador municipal

Cronologia: segle XX (1900)

Estil: Eclecticisme

Terme municipal: Palafrugell

P.A. 5 Barri del Pedró

Terme municipal: Pals

Protecció existent: Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN)

P.A. 6 Torre de les Hores/ Castell de Pals (Foto núm. 4)

Cronologia: segle XII-XIII, Romànic Terme municipal: Pals

Protecció existent: Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN)

P.A. 7 Muralles (Foto núm. 4)

Cronologia: segle XIII-XIV-XV, Gòtic

Terme municipal: Pals

Protecció existent: Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN)

P.A. 8 Torre d'en Ramonet

Cronologia: segle XIII-XIV, Gòtic

Terme municipal: Pals

Protecció existent: Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN)

P.A. 9 Torre d'en Rom

Cronologia: segle XIII-XIV, Gòtic

Terme municipal: Pals

Protecció existent: Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN)

P.A. 10 Torre d'en Xinel-lo

Cronologia: segle XIII-XIV, Gòtic

Terme municipal: Pals

Protecció existent: Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN)

P.A. 11 Mas d'en Deri (Torre d'en Ros) (Foto núm. 10)

Cronologia: segle XV-XVI, Gòtic/ Renaixement

Terme municipal: Pals

Protecció existent: Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN)

P.A. 12 Torre d'en Mas Tomasi

Cronologia: segle XVI-XVII

Terme municipal: Pals

Protecció existent: Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN)

P.A. 13 Pals (Foto núm. 4)

Terme municipal: Pals

P.A. 14 Ca la Pruna

Cronologia: segle XV-XVI, Gòtic/ Renaixement

Terme municipal: Pals

P.A. 15 Església de Sant Fruitós

Cronologia: segle XVIII-XX

Terme municipal: Pals

P.A. 16 Mas Roig (Foto núm. 11)

Cronologia: segle XVI-XVII, Gòtic/ Renaixement.

Terme municipal: Pals

P.A. 17 Mas Cap d'Anyell

Cronologia: segle XVI-XVII, Gòtic

Terme municipal: Pals

P.A. 18 Sant Fruitós "Els Masos de Pals"

Cronologia: Renaixement

Terme municipal: Pals

P.A. 19 Molí d'en Coll

Terme municipal: Regencós

Protecció existent: Bé Cultural d'interès Nacional (BCIN)

P.A. 20 Portal de l'antiga muralla (Foto núm. 12)

Cronologia: segle XIV-XV

Terme municipal: Torrent

Protecció existent: Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN)

P.A. 21 Torrent d'Empordà (Foto núm. 13)

Terme municipal: Torrent

P.A. 22 Sant Vicenç de Torrent (Foto núm. 13)

Cronologia: Barroc (any 1724)

Terme municipal: Torrent

P.A. 23 Can Figa o Can Joanals

Cronologia: segle XVII

Terme municipal: Torrent

P.A. 24 Sant Llop

Cronologia: Barroc Popular (1749-1757)

Terme municipal: Torrent

P.A. 25 Castell de Peralta (Foto núm. 14)

Cronologia: segle XI o XII Romànic

Terme municipal: Forallac

Protecció existent: Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN)

P.A. 26 Sant Climent de Peralta (Foto núm. 7)

Cronologia: segle XVIII (1715-1757), Barroc Popular

Terme municipal: Forallac

P.A. 27 Santa Susanna de Peralta (Foto núm. 15)

Cronologia: segle XI-XVII-XVIII, Romànic/ Barroc Popular

Terme municipal: Forallac

P.A. 28 Sant Feliu de Boada

Terme municipal: -Palau-sator

Edificis rellevants no catalogats:

E.D. 1 Possibles Forns (Foto núm. 16)

Terme municipal: -Forallac

Localitzat al marge dret de la carretera que va al castell de Peralta. Presenta un arc central i dues obertures a la par posterior. No es té documentació, però no es poden destruir sense la seva documentació prèvia.

4. PROSPECCIÓ SUPERFICIAL.

Mètode emprat en el treball de camp.

La prospecció superficial es realitzà a tota la superfície afectada pel desdoblament, i als camps i zones adjacents a aquests.

Per portar a terme aquesta tasca es va seguir el traçat de l'obra delimitant quatre Àrees de Prospecció (**A.P.: Àrees Prospectades**), incidint de forma particular en els trams de nou traçat. S'ha decidit aquesta delimitació de les àrees de prospecció en funció de que el terreny actual forma part d'una mateixa unitat morfològica, no marcant els límits dels camps actuals cap límit físic determinable, excepte a l'A.P. 3 que transcorre en part per una zona de muntanya. (Veure documentació gràfica)

Es va procedir a prospectar cadascuna d'elles per poder documentar les possibles concentracions i afloraments de materials arqueològics. Aquest treball va estar realitzat per tres arqueòlegs que examinaren, de forma intensiva i sistemàtica, tota la superfície afectada.

Per dur a terme la prospecció d'una forma sistemàtica els tres arqueòlegs anaven fent passades a peu per les zones que s'havien establert amb anterioritat fins recórrer tota la superfície a estudiar, alhora que s'omplia una fitxa amb els resultats. Si en una Àrea Prospectada es constata la presència de materials arqueològics susceptibles d'indicar l'existència d'algun jaciment, es determinava el camp o la zona on s'havia documentat el material com a Zona d'Expectativa Arqueològica (**ZEA**). **En el cas d'aquesta prospecció superficial no es va determinar cap ZEA.**

Els edificis localitzats que podrien tenir certa rellevància històrico-arquitectònica, que no es troben catalogats a l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya i/o als diferents catàlegs municipals es van determinar amb les sigles **ED** (Edifici rellevant **D**eterminat).

Tractament de les dades

Durant la prospecció no es va documentar la presència de cap resta arqueològica remarcable. Només alguns fragments de ceràmiques comunes oxidades molt rodades, localitzades en els entorns del poble de Pals (**A.P. 1**). Tampoc no es documentaren restes de paraments constructius que indiquessin la existència d'algun jaciment i/o d'algun element que pogués ser catalogat com a tal.

Durant la prospecció superficial s'ha documentat una edificació no inventariat, que podria tenir certa rellevància a nivell patrimonial. Se l'ha situat sobre la planimetria amb el mon de E.D.1.

5. RESULTATS DE LA PROSPECCIÓ SUPERFICIAL.

ÀREA DE PROSPECCIÓ 1 (A.P. 1):

Inici del tram (Carretera de Torrella de Montgrí), la traça es superposa majoritàriament a la carretera actual fins arribar a l'alçada del **P.A. 1** Mas d'en Deri (Torre d'en Ros). Els camps adjacents a la carretera s'hi localitzen conreus i arbres fruiters. **No es documenta cap tipus de material ni restes d'estructures arqueològiques.** (Foto núm. 17)

El tram de nou traçat passa per uns camps llaurats situats a la dreta de la carretera actual travessant una riera amb molta vegetació de matolls i arbres. En aquest punt es documentaren alguns fragments de ceràmiques comunes oxidades molt rodades. **Es documenten restes de ceràmiques poc rellevants. No es documentaren restes d'estructures arqueològiques** (Foto núm. 18 i 19)

L'**A.P. 1** continua per la dreta del poble de Pals on es troben diferents camps llaurats localitzats al nord-oest dels Jaciments Arqueològics dels Quermanys. **No es documenta cap tipus de material ni restes d'estructures arqueològiques** (Foto núm. 20)

A l'àrea de prospecció 1 (A.P. 1) no es documenta cap tipus de material ni restes d'estructures arqueològiques. (Veure documentació gràfica)

ÀREA DE PROSPECCIÓ 2 (A.P. 2):

Des de l'inici de l'**A.P. 2**, a la rotonda d'entrada al Poble de Pals, fins a l'encreuament del poble de Torrent la traça es superposa majoritàriament a la carretera actual. Els camps adjacents a la carretera estan majoritàriament conreats amb els cultius germinats. **No es documenta cap tipus de material ni restes d'estructures arqueològiques.** (Foto núm. 21 i 22)

L'**A.P. 2** continua cap a l'esquerra del poble de Torrent, per un tram de nou traçat, on es troben diferents camps llaurats i camps segats. **No es documenta cap tipus de material ni restes d'estructures arqueològiques** (Foto núm. 23 i 24)

A l'àrea de prospecció 2 (A.P. 2) no es documenta cap tipus de material ni restes d'estructures arqueològiques. (Veure documentació gràfica)

ÀREA DE PROSPECCIÓ 3 (A.P. 3):

Inici del tram (Carretera de Girona a Palamós), la traça es superposa majoritàriament a la carretera actual fins arribar a les estrivacions de la Muntanya Seca. Els camps adjacents estan gairebé tots abandonats o erms. **No es documenta cap tipus de material ni restes d'estructures arqueològiques.** (Foto núm. 25, 26, 27 i 28)

Un cop arriba al peu d'aquesta muntanya, i fins a arribar a l'encreuament de la carretera de Torrent a Pals, la traça transcorre per una zona de bosc i matolls amb desmunts relativament importants. **No es documenta cap tipus de material ni restes d'estructures arqueològiques.** (Foto núm. 29)

Al marge dret de la carretera que va al castell de Peralta. S'han localitzat les restes d'una edificació. Presenta un arc central i dues obertures a la par posterior. No es té documentació, però no es poden destruir sense la seva documentació prèvia

A l'àrea de prospecció 3 (A.P. 3) no es documenta cap tipus de material. S'ha documentat una edificació no inventariada, que podria tenir certa rellevància a nivell patrimonial. Aquesta resta arquitectònica podria tractar-se d'un forn escapçat per la carretera que va a Sant Climent i Santa Susanna de Peralta. Se l'ha situat sobre la planimetria amb el mon de E.D.1. (Veure documentació gràfica)

ÀREA DE PROSPECCIÓ 4 (A.P. 4):

Inici del tram (Encreuament de la carretera de Torrent a Pals amb la Carretera de Girona a Palamós), El tram de nou traçat passa per uns camps llaurats situats a la dreta de la carretera actual, amb diferents zones de molta vegetació de matolls i arbres, fins a sobrepassar La Barceloneta. **No es documenta cap tipus de material ni restes d'estructures arqueològiques** (Foto núm. 30, 31, 32 i 33)

Després de sobrepassar La Barceloneta, la traça es torna a sobreposar al traçat actual, amb zones de bosc i matolls als camps situats als marges de la carretera, fins a acabar el límit aquest projecte de condicionament. (Foto núm. 34, 35, 36 i 37)

A l'àrea de prospecció 4 (A.P. 4) no es documenta cap tipus de material ni restes d'estructures arqueològiques. (Veure documentació gràfica)

6. CONCLUSIONS.

La prospecció superficial realitzada als terrenys afectats pel **Projecte de Millora General. Desdoblament de la carretera C-66. Tram Palafrugell-Forallac-Torrent-Pals-Regencós-Begur-Palau-sator (Baix Empordà)**, ha permès comprovar la inexistència de restes arqueològiques en superfície, que evidencien la possible existència de jaciments arqueològics.

En els diferents camps prospectats (àrees de prospecció 1, 2, 3 i 4), només s'han localitzat restes de ceràmiques comunes oxidades molt rodades. Aquests terrenys s'extenen suaument sobre la plana coberta encara en època recent per estanys i aiguamolls

Cal recordar que la major part dels terrenys prospectats comprenen majoritàriament terrenys d'al·luvió portats pel riu Ter, el Daró, el Massot i d'altres rierals. En tal cas, **no es podria descartar la presència de jaciments arqueològics** per sota d'aquests paquets sedimentaris, els quals no poden ser identificats a partir d'una prospecció superficial.

Pel que fa a l'edificació no inventariada, documentada a l'**A.P. 3**, que podria tractar-se d'un forn escapçat per la carretera que va a Sant Climent i Santa Susanna de Peralta, es proposarà com a mesura correctora del Impacte Sobre el Patrimoni Cultural la seva documentació gràfica, un aixecament topogràfic i un estudi històric previ, en cas que s'hagi d'afectar.

7. BIBLIOGRAFIA.

DD.AA.. (1983)/ (2001): *Carta Arqueològica de la comarca del Baix Empordà*. Generalitat de Catalunya. Barcelona. Treball inèdit.

DD.AA (1989): *L'Empordà I i II*, a **Catalunya Romànica**. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

DD.AA (1984): *Inventari del Patrimoni Arquitectònic de les comarques de l'Alt i Baix Empordà*. Generalitat de Catalunya. Barcelona. Treball inèdit.

DD.AA (1985-1990): *Pla Especial de Protecció i Intervenció en el Patrimoni Històric de Palafrugell*. Ajuntament de Palafrugell. Palafrugell. Treball Inèdit.

DD.AA (2001): *Pla d'Acció Local per a la Sostenibilitat de Palafrugell (Agenda 21 de l'Ajuntament de Palafrugell)*. Ajuntament de Palafrugell. Palafrugell. Treball Inèdit.

NOLLA, J.M.; CASAS, J. (1984): *Carta Arqueològica de les comarques de Girona*. C.I.A.G. Girona.

9. PLANIMETRIA.

Figura núm. 1: Localització dels punts dels Jaciments Arqueològics (J.A.), Patrimoni Arquitectònic(P.A.), Edificis Rellevants no Catalogats(E.D.), i Àrees de Prospecció (A.P.) en relació amb el traçat de la obra (Plànol 1 de 3, 2 de 3 i 3 de 3).

NOTA: Aquesta planimetria va inclosa a l'estudi d'impacte **Millora General. Desdoblament de la carretera C-66. Tram Palafrugell – Forallac – Torrent –Pals – Regencós –Begur - Palau-sator (Baix Empordà).**

ANNEX 1: FITXES DE LA PROSPECCIÓ SUPERFICIAL.

NOM DEL PROJECTE: Millora General. Desdoblament de la carretera C-66. Tram Palafrugell-Forallac-Torrent-Pals-Regencós-Begur-Palau-sator (Baix Empordà).	
ÀREA/ZONA: ÀREA DE PROSPECCIÓ 1 (A.P. 1)	
MUNICIPI: PALS	ANY/CAMPANYA: 2004
COMARCA: BAIX EMPORDÀ	DATA: Setembre

CONDICIONS DELS CAMPS (Foto núm.17, 18, 19 i 20)
VISIBILITAT: <u>BONA</u> / <u>REGULAR</u> / DOLENTA
CONDICIONS EDAFOLÒGIQUES DEL TERRENY A PROSPECTAR: MULLAT / HUMIT / <u>SEC</u> / <u>LLAURAT</u> / FEIXES / SEMBRAT / <u>ERM</u> / <u>ARBRES</u> / ABANDONAT / ALTRES: <i>CONREU:</i> NO GERMINAT / GERMINAT / ADULT
INDICIS DE REBAIXOS DE TERRA: SI / <u>NO</u>
ABOCAMENTS MODERNS: SI / <u>NO</u>
LOCALITZACIÓ RESTES ARQUEOLÒGIQUES: POSITIVA / <u>NEGATIVA</u>
SITUACIÓ ESPACIAL DE LES RESTES: X: Y: Z: m snm
CONTEXT GEOLÒGIC: QUATERNARI (SUBSTRAT VEGETAL)
MATERIALS ARQUEOLÒGICS: <u>NO</u> <i>TIPUS:</i> CERÀMICA / METALL / LÍTIC / OSSI / ELEMENTS CONSTRUCTIUS / ALTRES: DESCRIPCIÓ/CRONOLOGIA:
ESTRUCTURES ARQUEOLÒGIQUES: <u>NO</u> <i>TIPUS:</i> POSSITIVES / NEGATIVES DESCRIPCIÓ/CRONOLOGIA:

OBSERVACIONS:

Inici del tram (Carretera de Torrella de Montgrí), la traça es superposa majoritàriament a la carretera actual fins arribar a l'alçada del **P.A. 1** Mas d'en Deri (Torre d'en Ros). Als camps adjacents a la carretera s'hi localitzen conreus i arbres fruiters. El tram de nou traçat passa per uns camps llaurats situats a la dreta de la carretera actual travessant una riera amb molta vegetació de matolls i arbres. En aquest punt es documentaren alguns fragments de ceràmiques comunes oxidades molt rodades. **Es documenten restes de ceràmiques poc rellevants.**

Diferents camps llaurats localitzats al nord-oest dels Jaciments Arqueològics dels Queremanyes.

NOM DEL PROJECTE: Millora General. Desdoblament de la carretera C-66. Tram Palafrugell-Forallac-Torrent-Pals-Regencós-Begur-Palau-sator (Baix Empordà).

ÀREA/ZONA: ÀREA DE PROSPECCIÓ 2 (A.P. 2)

MUNICIPI: PALS, TORRENT D'EMPORDÀ

ANY/CAMPANYA: 2004

COMARCA: BAIX EMPORDÀ

DATA: Setembre

CONDICIONS DELS CAMPS (Foto núm. 21, 22, 23, i 24)

VISIBILITAT: BONA / REGULAR / DOLENTA

CONDICIONS EDAFOLÒGIQUES DEL TERRENY A PROSPECTAR:

MULLAT / HUMIT / SEC / LLAURAT / FEIXES / SEMBRAT / ERM / ARBRES / ABANDONAT / ALTRES:

CONREU: NO GERMINAT / GERMINAT / ADULT

INDICIS DE REBAIXOS DE TERRA: SI / NO

ABOCAMENTS MODERNS: SI / NO

LOCALITZACIÓ RESTES ARQUEOLÒGIQUES: POSITIVA / NEGATIVA

SITUACIÓ ESPACIAL DE LES RESTES: X: Y: Z: m snm

CONTEXT GEOLÒGIC: QUATERNARI (SUBSTRAT VEGETAL)

MATERIALS ARQUEOLÒGICS: NO

TIPUS: CERÀMICA / METALL / LÍTIC / OSSI / ELEMENTS CONSTRUCTIUS / ALTRES:

DESCRIPCIÓ/CRONOLOGIA:

ESTRUCTURES ARQUEOLÒGIQUES: NO

TIPUS: POSSITIVES / NEGATIVES

DESCRIPCIÓ/CRONOLOGIA:

OBSERVACIONS:

Inici de l'**A.P. 2**, a la rotonda d'entrada al Poble de Pals, fins a l'encreuament del poble de Torrent la traça es superposa majoritàriament a la carretera actual. Els camps adjacents a la carretera estan majoritàriament conreats amb els cultius germinats. Continua cap a l'esquerra del poble de Torrent, per un tram de nou traçat, on es troben diferents camps llaurats i camps segats.

NOM DEL PROJECTE: Millora General. Desdoblament de la carretera C-66. Tram Palafrugell-Forallac-Torrent-Pals-Regencós-Begur-Palau-sator (Baix Empordà).

ÀREA/ZONA: ÀREA DE PROSPECCIÓ 3 (A.P. 3)

MUNICIPI: FORALLAC, TORRENT D'EMPORDÀ

ANY/CAMPANYA: 2004

COMARCA: BAIX EMPORDÀ

DATA: Setembre

CONDICIONS DELS CAMPS (Foto núm. 25, 26, 27, 28 i 29)

VISIBILITAT: BONA / REGULAR / DOLENTA

CONDICIONS EDAFOLÒGIQUES DEL TERRENY A PROSPECTAR:

MULLAT / HUMIT / SEC / LLAURAT / FEIXES / SEMBRAT / ERM / ARBRES / ABANDONAT / ALTRES:

CONREU: NO GERMINAT / GERMINAT / ADULT

INDICIS DE REBAIXOS DE TERRA: SI / NO

ABOCAMENTS MODERNS: SI / NO

LOCALITZACIÓ RESTES ARQUEOLÒGIQUES: POSITIVA / NEGATIVA

SITUACIÓ ESPACIAL DE LES RESTES: X: Y: Z: m snm

CONTEXT GEOLÒGIC: QUATERNARI (SUBSTRAT VEGETAL)

MATERIALS ARQUEOLÒGICS: NO

TIPUS: CERÀMICA / METALL / LÍTIC / OSSI / ELEMENTS CONSTRUCTIUS / ALTRES:

DESCRIPCIÓ/CRONOLOGIA:

ESTRUCTURES ARQUEOLÒGIQUES: NO

TIPUS: POSITIVES / NEGATIVES

DESCRIPCIÓ/CRONOLOGIA:

OBSERVACIONS:

Inici del tram (Carretera de Girona a Palamós), la traça es superposa majoritàriament a la carretera actual fins arribar a les estrivacions de la Muntanya Seca. els camps adjacents estan gairebé tots abandonats o erms. Un cop arriba al peu d'aquesta muntanya, i fins a arribar a l'encreuament de la carretera de Torrent a Pals, la traça transcorre per una zona de bosc i matolls amb desmunts relativament importants

Al marge dret de la carretera que va al castell de Peralta. S'han localitzat les restes d'una edificació. Presenta un arc central i dues obertures a la par posterior. No es té documentació, però no es poden destruir sense la seva documentació prèvia

NOM DEL PROJECTE: Millora General. Desdoblament de la carretera C-66. Tram Palafrugell-Forallac-Torrent-Pals-Regencós-Begur-Palau-sator (Baix Empordà).	
ÀREA/ZONA: ÀREA DE PROSPECCIÓ 4 (A.P. 4)	
MUNICIPI: TORRENT D'EMPORDÀ, PALAFRUGELL	ANY/CAMPANYA: 2004
COMARCA: BAIX EMPORDÀ	DATA: Setembre

CONDICIONS DELS CAMPS (Foto núm. 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36 i 37)
VISIBILITAT: <u>BONA</u> / <u>REGULAR</u> / DOLENTA
CONDICIONS EDAFOLÒGIQUES DEL TERRENY A PROSPECTAR: MULLAT / HUMIT / <u>SEC</u> / <u>LLAURAT</u> / <u>FEIXES</u> / SEMBRAT / <u>ERM</u> / <u>ARBRES</u> / ABANDONAT / ALTRES: <i>CONREU:</i> NO GERMINAT / GERMINAT / ADULT
INDICIS DE REBAIXOS DE TERRA: SI / <u>NO</u>
ABOCAMENTS MODERNS: SI / <u>NO</u>
LOCALITZACIÓ RESTES ARQUEOLÒGIQUES: POSITIVA / <u>NEGATIVA</u>
SITUACIÓ ESPACIAL DE LES RESTES: X: Y: Z: m snm
CONTEXT GEOLÒGIC: QUATERNARI (SUBSTRAT VEGETAL)
MATERIALS ARQUEOLÒGICS: <u>NO</u> <i>TIPUS:</i> CERÀMICA / METALL / LÍTIC / OSSI / ELEMENTS CONSTRUCTIUS / ALTRES: DESCRIPCIÓ/CRONOLOGIA:
ESTRUCTURES ARQUEOLÒGIQUES: <u>NO</u> <i>TIPUS:</i> POSSITIVES / NEGATIVES DESCRIPCIÓ/CRONOLOGIA:

OBSERVACIONS: Inici del tram (Encreuament de la carretera de Torrent a Pals amb la Carretera de Girona a Palamós), El tram de nou traçat passa per uns camps llaurats situats a la dreta de la carretera actual, amb diferents zones de molta vegetació de matolls i arbres, fins a sobrepassar La Barceloneta. Després de sobrepassar aquets barri de Palafrugell, la traça es torna a sobreposar al traçat actual, amb zones de bosc i matolls als camps situats als marges de la carretera, fins a acabar el límit aquest projecte de condicionament.
--